

Staatsbosbeheer

Genenbank in de polder

Een bos met alleen maar bomen en struiken die oorspronkelijk uit Nederland komen. Deze genenbank in Oostelijk Flevoland zal over een paar jaar de Nederlandse bos- en natuurgebieden moeten gaan voorzien van aangepast plantmateriaal. Onlangs opende minister Veerman dit openbaar toegankelijk bos.

Of het een modeverschijnsel is of niet, feit is dat de laatste jaren de vraag naar autochtoon plantmateriaal stijgt. Afnemers willen het liefst plantmateriaal dat oorspronkelijk uit Nederland komt. Het zou beter aangepast zijn aan de lokale omstandigheden en daardoor ook beter bestand tegen ziekten, kou, warmte etc. Deze ontwikkeling is niet iets typisch Nederlands, ook andere Europese landen proberen steeds meer te werken met autochtoon plantmateriaal. Bovendien, een extra argument daarvoor is dat dit soort bomen en struiken een stukje cultuurhistorie zijn: jeneverbes, peperboom, wegedoorn, wilde rozen, haagbeuk, steeliep, wilde appel en de koraalmeidoorn. De vraag is nu alleen hoe kom je als kweker, boseigenaar of gemeente aan dat autochtoon materiaal? En als ze het al te koop aanbieden, hoe

weet je dan zeker dat het materiaal ook daadwerkelijk autochtoon is? Sinds half mei is er een heuse 'genenbank' voor autochtone bomen en struiken. Deze genenbank bestaat uit bomen en struiken van bijna 60 verschillende soorten inheemse bomen struiken die zijn aangeplant in een 28 hectare groot deel van een bestaand bos, het Roggebotzand in Oostelijk Flevoland.

Landkaarten uit 1850

Het idee voor een genenbank stamt al uit de jaren negentig toen Bert Maes in samenwerking met de toenmalige Stichting Bronnen, IKC, IBN-DLO, Staatsbosbeheer en NAK-tuinbouw in opdracht van het Ministerie van LNV een advies schreef over hoe Nederland het beste zou kunnen waarborgen dat autochtoon materiaal bewaard zou blijven en dat er voldoende autochtoon materiaal beschikbaar zou zijn. Lange tijd leek het er op dat samen met Vlaamse collega's en Europees subsidiegeld het project zou lukken. Door allerlei omstandigheden stakte het project. Daarom pakte Staatsbosbeheer met medefinanciering van directie Natuur van het Ministerie van LNV het initiatief in 2002 weer op en stichtte de genenbank, in samenwerking met Alterra, Bronnen Bomen, adviesbureaus Maes en van Loon.

Half mei opende minister Veerman de genenbank. De bank is in feite een 'gewoon bos' maar dan met allerlei gewone tot zeldzame soorten. Om de inheemse struiken en bomen op te sporen, zijn ook topografische kaarten uit 1850 gebruikt. In oude bossen, of restanten daarvan, zijn bijna 60 van de 114 soorten inheemse bomen en struiken oude, oorspronkelijke exemplaren gevonden. Deze zijn daarna vegetatief vermeerderd en vervolgens uitgeplant in een deel van het Roggebotzand. Van alle soorten staan er meerdere individuen en dan ook nog eens in herhaling. Dat betekent dat de soorten verspreid in het bos staan en wel zodanig dat de soorten zo zuiver mogelijk blijven. Bert van Os van Staatsbosbeheer: "We maken gebruik van een statistisch programma dat het onderzoeksinstituut de Dorskamp indertijd heeft opgezet. Het programma geeft in feite aan hoe je zoveel mogelijk kunt voorkomen dat je ongewenste kruisingen krijgt. Want daar gaat het natuurlijk om in dit bos, proberen om de diversiteit in stand te houden, zowel tussen soorten als binnen soorten. Uiteraard hebben we dat niet allemaal in de hand, maar je kunt het wel een beetje sturen. De ervaringen uit andere zaadgaarden gebruiken we daarbij ook." Het bos is openbaar toegankelijk. Dat betekent

dat er een pad doorheen loopt. Maar het is nadrukkelijk geen botanische tuin, zegt Van Os. “Daar moet je mee uitkijken. Je moet de kat niet op het spek binden en bij alle zeldzame soorten precies vermelden wat het is. Er zijn nu eenmaal verzamelaars die daar misbruik van kunnen maken. Dus is het gewoon een aardig wandelbos maar met een heel speciale betekenis en functie.”

Het bos is overigens nog niet helemaal af. Op 28 hectare staan nu bijna twintigduizend planten. Als ook de tweede fase van het project doorgaat, dan zal de genenbank zijn uitgegroeid tot veertig tot zestig hectare.

Duidelijkheid over herkomsten

Wat gaan we hier nu mee doen? Belangrijkste doel is dat het materiaal bewaard blijft, als een soort natuurlijk of cultureel erfgoed. En dat mensen het ook kunnen ervaren en met eigen ogen zien. Maar daarnaast is het de bedoeling dat de genenbank de rest van Nederland gaat voorzien van autochtoon plantmateriaal. Van Os: “Van een aantal soorten, ik denk aan wilg, liguster en aan paar rozesoorten, kunnen we volgend jaar al gaan leveren, verwacht ik. De jaren daarna zal het aanbod steeds groter worden en uiteindelijk moeten we zaad van het hele aanbod kunnen leveren. Natuurlijk krijg je dan weer de discussie of wij dat als Staatsbosbeheer moeten doen of dat de markt dat eigenlijk zou moeten. Feit is dat het de laatste jaren niet overall goed ging. Sommige leveranciers gaven onvoldoende informatie over de herkomst van materiaal zodat de afnemers het ook niet konden controleren. Wij zullen alle zaad beschikbaar hebben, compleet met de certificaten van NAK-tuinbouw. Ik denk dat uiteindelijk vooral de kwekers bij ons het zaad zullen betrekken en het opkweken voor hun eigen afnemers. Particulieren zullen hier niet snel komen maar die kunnen dan bij de kwekerijen terecht. Ik denk dat we op deze manier voor iedereen een goede uitgangsbasis hebben gecreëerd. Daarmee kunnen we er voor zorgen dat het nu nog kleine aandeel autochtone soorten de komende jaren fors zal groeien. Het uiteindelijke doel is dat de genetische diversiteit duurzaam wordt veiliggesteld, het liefst door het op grotere schaal toe te passen waar het hoort, in de natuur”.◆

Geert van Duinhoven

ADVERTENTIE

SLAGBOMEN

- Park-/bos-banken
- Picknick-tafels
- Slagbomen
- Aankoop rondhout

Blessing Timbers
Postbus 245, 1270 AE Hulzen
Tel.: 035-5253079, Fax: 035-5261111
Mobile: 06-53389877

BLESSING
TIMBERS

WWW.BLESSINGTIMBERS.NL